

1

EL PROJECTE DE PLATGES DEL MINISTERIO

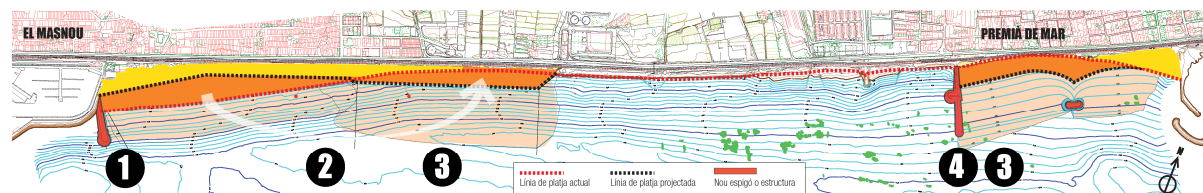

El 2014, el Ministerio para la Transición Ecológica de l'Estat va fer públic el projecte Informe técnico de estrategia de actuación en el Maresme, en el qual, sorprenentment, proposa:

GESTIONAR EL LITORAL COM UNA PEDRERA

UNA PROPOSTA DEL PASSAT QUE AMENAÇA EL FUTUR DEL NOSTRE LITORAL:

- > UNA PLATJA CONTÍNUA DE 60 m D'AMPLE ENTRE MALGRAT I MONTGAT.
- > INVERSIÓ DE 50 MILIONS D'EUROS.
- > CONSTRUCCIÓ DE 28 ESPIGONS.
- > DRAGATGE: 5,3 MILIONS DE m³ DE SORRA.

El litoral del Maresme ha patit més de mig segle d'intervencions insostenibles. Hem construït tota mena d'infraestructures damunt del que un dia va ser la platja i hem perdut tota la protecció natural que ens oferia. Hem pavimentat les rieres i sobreexplotat la Tordera, i ja no arriben sediments al mar. Hem fabricat platges per nodrir el turisme, abocant milions d'euros al mar de forma inútil, ocasionant un dany gravíssim a l'ecosistema mari...

Però sembla que no n'aprenem.

1a FASE: APROVADA EL MASNOU - PREMIÀ DE MAR

1 ESPIGÓ EN ESPERÓ AL MASNOU
PER ATURAR EL TRANSPORT DE SEDIMENTS
630.000 €	3 APORTACIÓ DE 1.154.000 m ³
SORRA PROCEDENT DEL FONDS MARI
8.078.000 € (7 €/m ³ de sorra moguda)
2 TRANSVASAMENT DE SORRA
LA PLATJA D'OCATA REDUÏDA A LA MEITAT
IMPORT DESCONEGUT	4 CONSTRUCCIÓ D'ESPIGONS A PREMIÀ
DIVERSES ALTERNATIVES
5.300.000 €

Exposició concebuda i dissenyada per la Plataforma Preservem el Litoral del Maresme, i produïda per l'Ajuntament del Masnou. Les imatges signades provenen de l'Arxiu Municipal del Masnou. Fons fotogràfics: Teresa Torres i Casals, Joan Maresma i Pujadas, Joaquín Cabezas, Fons fotogràfic L'Abans, Salvador Maluquer i Maluquer.

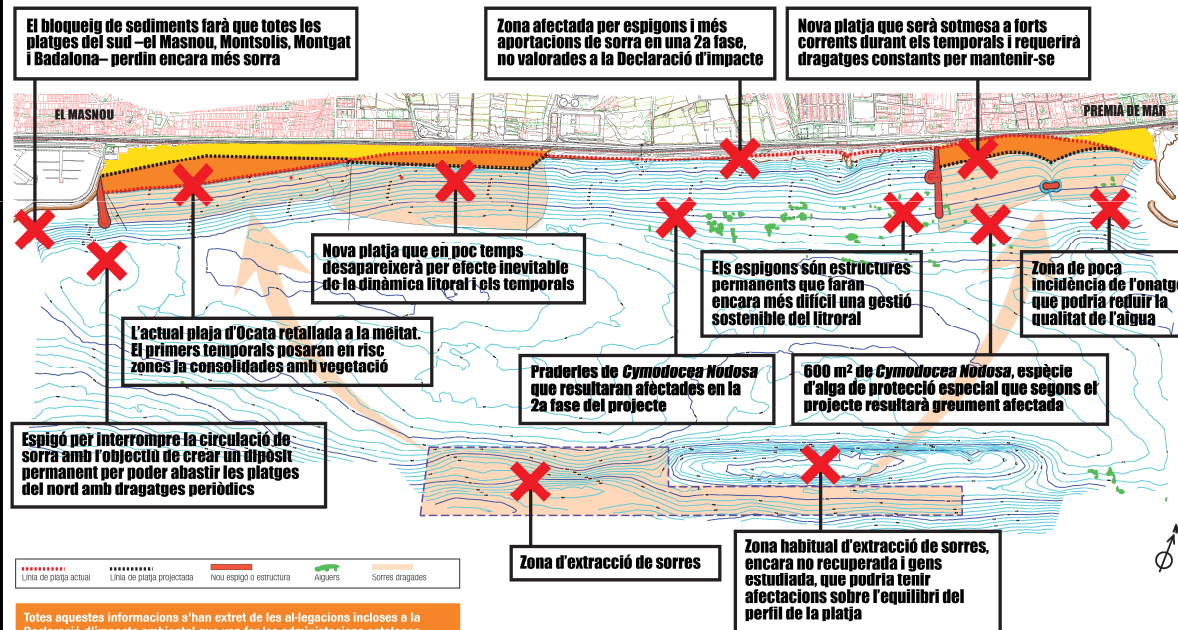
2

EL PROJECTE DE PLATGES DEL MINISTERIO

LA MATEIXA RECEPTA D'ENGINYERIA QUE PORTA DÈCADES FRACASSANT: TONES DE PEDRES PER INTERROMPRE LA DINÀMICA LITORAL I DRAGATGES PERIÒDICS.

ELS CIENTÍFICS AVISEN: LA SORRA APORTADA DESAPAREIXERÀ EN POCS ANYS, ELS NOUS ESPIGONS QUEDARAN ALLÀ I LA SITUACIÓ SERÀ ENCARA MÉS PRECÀRIA.

Totes aquestes informacions s'han extret de les al·legacions incloses a la Declaració d'impacte ambiental que van fer les administracions catalanes, bona part de les quals van ser rebutjades pel Ministeri. Dir. Grup de Polítiques Ambientals i Medi Natural, Dir. Grup de Pesca i Assumptes Marítims, Ajuntament de Premià de Mar, Ajuntament del Masnou, Àrea Metropolitana de Barcelona, Federació Territorial de Confraries de Pescadors de Barcelona i Federació Catalana de Confraries de Pescadors.

3

EL PROJECTE DE PLATGES DEL MINISTERIO

L'EXPERIÈNCIA ACUMULADA DESPRÉS DE 500 ANYS DE SOLUCIONS D'ENGINYERIA DEIXA CLAR QUE NO PODEM FABRICAR UN LITORAL AL NOSTRE CAPRICI.

BARCELONA, 1477

Barcelona, que no disposava d'un resguard segur per als vaixells, va començar a guanyar terreny al mar amb la construcció del moll de la Santa Creu, després conegut com a moll Vell.

Com que la ciutat no estava emmurallada per la façana litoral, el creixement de la platja a llevant del moll podia facilitar l'assalt a Barcelona per part d'una tropa enemiga. Avui, damunt d'aquella platja hi ha el barri de la Barceloneta.

Font: www.portdebarcelona.cat

BARCELONA, 2007

Entre el 2006 i el 2010, s'invertiren uns 30 milions d'euros en la construcció de diversos espigons i l'aportació de 852.000 m³ de sorra provinent dels fons sorrencs del litoral del Maresme.

Avui, les platges de Barcelona han perdut el 80% de la sorra. Per això, l'Ajuntament ha constituït un grup d'experts provinents de centres de recerca i universitats, per reflexionar sobre el futur de les platges, i establir un nou model de gestió per disposar d'un litoral resilient, adaptat a l'emergència climàtica i que permeti fer-ne una gestió més sostenible

Font: Ajuntament de Barcelona

LA COSTA CATALANA ÉS UNA FIRA DE MOSTRES DE MALA GESTIÓ COSTANERA

PORT DE PREMIÀ

El primer port es va inaugurar el 1975, i el 1991 se n'aprovava l'ampliació, malgrat l'experiència prèvia i els avisos d'entitats ecologistes que alertaven que les platges del sud perdrien sorra. El compromís inicial incloïa un sistema de *bypass* per transvasar la sorra de llevant a ponent, però com que no s'ha fet mai, avui les platges al sud del port han quedat buides de sorra.

DESEMBOCADURA DEL LLOBREGAT

El 2004 es va desviar la desembocadura per poder ampliar el port de Barcelona. La infraestructura, però, no va preveure què passaria amb els sediments: els pocs que arriben es perden mar endins, mentre les platges del Garraf estan retrocedint a un ritme vertiginós.

COSTA DEL GARRAF

El de Sitges és un clar exemple del que no s'ha de fer en una platja. Malgrat espigons, illes i dics paral·lels, les platges necessiten noves aportacions de sorra cada any.

4

EL PROJECTE DE PLATGES DEL MINISTERIO

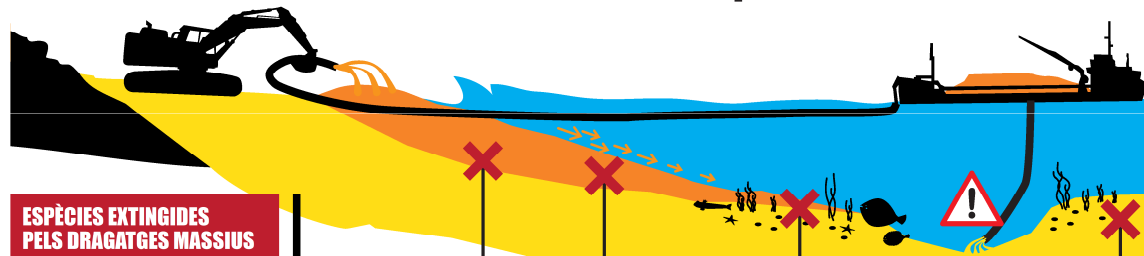
ÉS CONEGUT QUE ELS DRAGATGES PER A LA REGENERACIÓ DE PLATGES HAN ESTAT UN DESASTRE MEDIAMBIENTAL. MALGRAT TOT, EL MINISTERIO INSISTEIX A SEGUIR APLICANT LES MATEIXES SOLUCIONS D'ENGINYERIA DE SEMPRE, BASADES EN ESPIGONS I DRAGATGES.

EL COST ECONÒMIC DELS DRAGATGES AL MARESME

7 €/m³
PREU DE SORRA DRAGADA

4.000.000 m³
SORRA DRAGADA AL MARESME ENTRE 1986 I 2010

28 milions d'euros
PROVINENTS DE FONTS PÚBLICS, DES DE 1986
càlculs fets amb dades del Ministeri

ESPÈCIES EXTINGIDES PELS DRAGATGES MASSIUS

En la primera regeneració de platges del 1986 la draga va produir un impacte ambiental enorme sobre els Colis, el calador més productiu de **petxina lluent**, cosa que significà l'inici del final d'aquest recurs al Maresme i la fi de la professió de petxinaire.

A més de la **petxina lluent**, l'efecte de les dragues va afectar també la captura d'espècies com la **petxina blanca**, el **petxinot**, l'**escopinya gravada** o la **petxina saltarina**. Avui totes aquestes espècies han desaparegut dels fons sorrencs de la comarca. De retruc també els depredadors d'aquest conjunt d'espècies van desaparèixer, com ara les **estrelles de sorra**, ja pràcticament extingides.

La sorra dragada té un diàmetre de gra molt inferior i els temporals se tenduen més fàcilment. El canvi sobtat de batimetria augmenta la força de l'onatge, cosa que accelera encara més l'erosió del front litoral.

Els sediments més fins són arrossegats a major profunditat, on envaeixen els aiguers, canvien la granulometria dels fons i acaben ocasionant un gran impacte en les espècies que hi viuen.

Els fons sorrencs són l'hàbitat de peixos com el llenguado, el tacó o l'aranya, que s'alimenten d'espècies que viuen semienterrades, com cucs, cogombres, lliris de mar i mol·luscs. Les estrelles de sorra i moltes espècies de petxines ja s'han extingit o estan a punt de fer-ho.

Les praderies d'algues formen ecosistemes complexos i tenen un paper essencial als fons sorrencs del Mediterrani.

Les cimoðocees són les iniciadores de la colonització dels fons sorrencs després dels temporals o els dragatges, i amb el temps deixen pas a les praderies de posidònia.

La posidònia i la cimoðocea ajuden a fixar la sorra, produeixen grans quantitats d'oxigen, filtren l'aigua i són el refugi i la base alimentària de moltes espècies animals.

5

COMPRENDRE EL LITORAL PER REPENSAR-LO

LES PLATGES DEL BAIX MARESME NO HAN ESTAT MAI AMPLES NI EXTENSES. NOMÉS VAN SER AIXÍ A PARTIR DEL 1986, QUAN ES VAN CREAR AMB DRAGATGES MASSIUS QUE VAN TENIR UN GREU IMPACTE MEDIAMBIENTAL. EN 35 ANYS HEM ABOCAT AL MAR AL VOLTANT DE 30 MILIONS D'EUROS I NOMÉS HEM AGREUJAT EL PROBLEMA. LES PLATGES EXTENSES SÓN UNA QUIMERA.

La platja d'Ocatà, just abans del dragatge massiu del 1986

La draga fabricant platja i destruint el fons marí al seu pas, 1986

Es diu que la draga escopia peixos, 1986

El darrer dragatge al Masnou, estiu de 2018

L'embarcador, 1900-1919

Barques a Ocatà, 1918

Banya de Sant Pere, 1950-1955

Los casetes de bany i el tren, 1950-1955

Els temporals sempre han envait les vies, 1959

El primer espigó del Masnou, 1960

Construcció del Club Nàutic, 1967

Construcció del primer port del Masnou, 1972

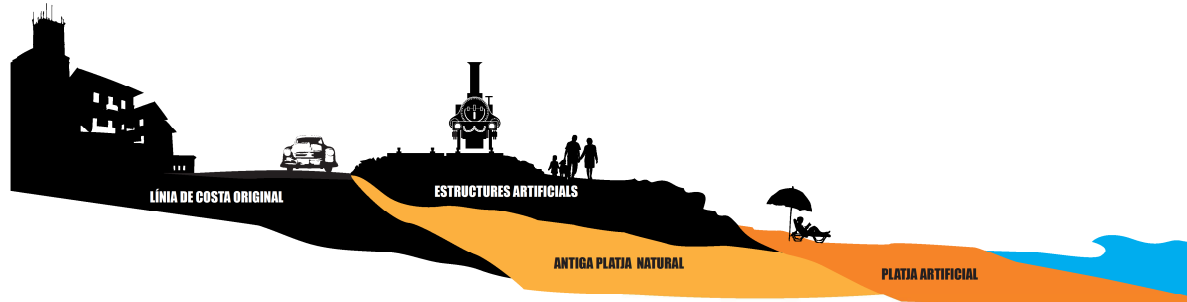
L'esplendor del turisme, anys vuitanta

Els temporals seran més severos. Gloria, 2020

6

COMPRENDRE EL LITORAL PER REPENSAR-LO

**HEM SOLIDIFICAT LA COSTA DEL
BAIX MARESME AMB GRAN QUANTITAT
D'INFRASTRUCTURES DAMUNT L'ANTIGA
PLATJA I NO HEM DEIXAT ESPAI PER A UN
LITORAL QUE PER NATURALSA ÉS DINÀMIC
I SEMPRE CANVIANT.**

Platja d'Ocata, 1918

VILES DE PESCADORS

Els pobles del Maresme, com a viles on la pesca era una de les principals activitats, es van construir arran de mar.

El carrer San Antonio, any 1910

LA CARRETERA N-II

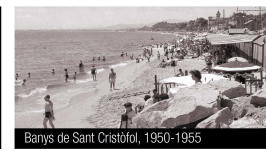
Davant dels pobles hi havia la principal via de comunicació, la carretera, que amb els anys esdevindria l'actual N-II, una de les carreteres amb més densitat de trànsit de Catalunya.

Estació del Masnou, 1910-1920

EL TREN DE MATARÓ

El 1848 s'inaugurava la primera línia fèrria de l'Estat, el ferrocarril que unia Barcelona i Mataró. La ubicació que ofería menys entrebancs tècnics era arran de mar, entre la carretera i les estretes platges característiques del Baix Maresme. Ja des de bon començament, la proximitat de l'aigua ocasionava problemes durant els temporals, exactament igual que avui.

Banys de Sant Cristòfol, 1950-1955

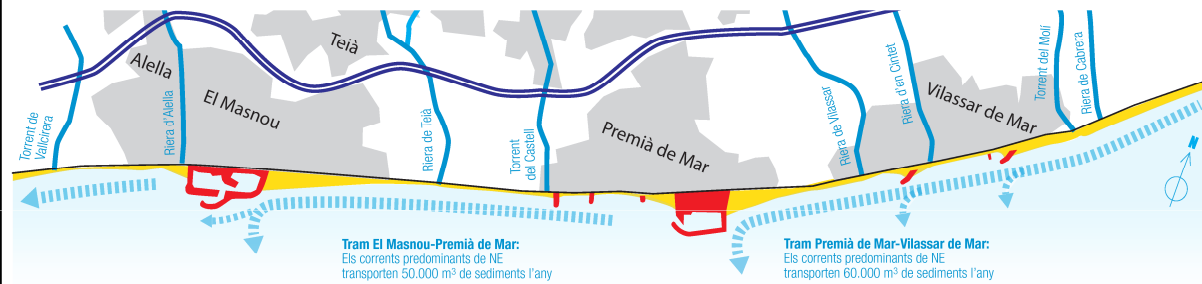
LES PLATGES I EL TURISME

El boom del turisme als anys seixanta va afegir més pressió a la ja estreta franja litoral. L'escassa sorra de les platges no podia encabir tants visitants, fins que l'any 1986 es va prendre una solució dràstica: fabricar platges de forma artificial.

ELS SEDIMENTS –LA SORRA– SÓN TRANSPORTATS PERMANENTMENT PER LA DINÀMICA LITORAL.

CADA COP ARRIBEN MENYS SEDIMENTS AL MAR I ELS PORTS I ELS ESPIGONS ELS EXPULSEN DE LA COSTA.

LES PLATGES TENDEIXEN A DESAPAREIXER PERQUÈ NO HI HA PROU SEDIMENTS PER MANTENIR-LES.

LA TORDERA I LES RIERES

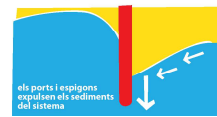
El principal aportador de sediments al litoral del Maresme és la Tordera. Aquí està tan sobreexplotada que gairebé no hi diu aigua ni sediments, excepte durant el 2020, quan gràcies a les pluges del Glòria s'hi va formar un delta mal vist fins ara. També les rieres que baixen de la Serralada Litoral han estat urbanitzades, canalitzades i impermeabilitzades. I quan plou, els sediments que l'aigua arrossegaria de forma natural ara no arriben al mar, o bé ho fan de forma minsa.

TRANSPORT LONGITUDINAL

El vaivé de les ones en trencar a la sorra crea un corrent longitudinal com si fos un riu: de nord a sud o de sud a nord, depenent de la direcció i força de l'onatge i el vent. Al Maresme els corrents predominants són de NE a SE, però el mateix succeeix en direcció oposada, sobretot els mesos d'estiu. Aquest corrent arrossega els sediments (la sorra) i els transporta al llarg de la costa en un procés constant, dinàmic i sempre canviant.

TRANSPORT TRANSVERSAL

Aquest corrent longitudinal es pot veure interromput pels obstacles que trobi al seu pas, ja siguin naturals o artificials. Amb els ports i els espigons es creen corrents transversals que arrosseguen els sediments mar endins, i els dipositen fora d'aquesta dinàmica, on seguiran un procés diferent. A més, els sediments tendeixen a acumular-se a un costat de l'estructura, mentre que a l'altre costat l'erosió s'intensifica.

FORMACIÓ DE PLATGES

Depenent de la morfologia del litoral, la direcció i la força de l'onatge, la sorra transportada pels corrents acabarà acumulada en certs indrets formant platges, mentre que en d'altres llocs on anteriorment s'havia acumulat desapareixerà. Aquest és un procés natural i constant. Per això diem que les platges són espais dinàmics i canviant. El temporal Glòria del 2020 va arrossegar una quantitat ingent de sediments i va arribar a formar una platja a la bocana del port del Masnou.

PORTS I ESPIGONS

Els espigons i els ports formen una barrera davant el moviment de sediments i alteren radicalment la dinàmica litoral. Aquestes barreres acumulen grans quantitats de sorra al costat de llevant, mentre que a ponent les platges queden molt minvades o fins i tot desapareixen. És per això que els ports estan obligats a transvasar sorra de llevant a ponent de forma periòdica, tot i que la majoria no ho fan. El port de Premià en deu anys només ha transvasat 9.000 m³ de sorra, però n'hauria de transvasar 40.000 m³ l'any.

CONCLUSIONS

- 1** L'estat precari del litoral maresmenc és causat per dècades de polítiques arcaiques i a curt termini.
- 2** No podem tenir platges allà on vulguem: són el mar, la dinàmica litoral i la natura les que decideixen.
- 3** Les solucions "dures" (espigons) han fracassat: són insostenibles econòmicament i mediambientalment.
- 4** El litoral és molt més que una platja. La seva gestió ha d'incloure des de les conques fins a l'ecosistema marí.
- 5** L'emergència climàtica i la crisi econòmica ens obliguen a prendre decisions sostenibles de llarg recorregut.

SOLUCIONS

A **ATURAR IMMEDIATAMENT EL PROJECTE DEL MINISTERIO PERQUÈ ÉS GADUG, ARCAIC, INSOSTENIBLE I S'HA FET D'ESQUENES AL TERRITORI.**

B **TAULA PER A LA GESTIÓ DEL LITORAL AMB L'OBJECTIU DE DISSENYAR UN PLA PER A LA GESTIÓ INTEGRADA I SOSTENIBLE DEL LITORAL DEL MARESME.**

Cal crear un grup de treball interdisciplinari en el qual haurien de participar ajuntaments, administracions, tècnics i científics, universitats, societat civil, partits polítics, pescadors, esports i activitats nàutiques, agents turístics, etc.

C **EXIGIR EL COMPLIMENT DE LA GESTIÓ INTEGRADA PER A QUALSEVOL PROJECTE EN L'ÀMBIT LITORAL.**

El Protocol de gestió integrada de les zones costaneres del Mediterrani és un mecanisme de gestió d'obligat compliment des del 2011. Qualsevol actuació en l'àmbit costaner ha de tenir en compte les realitats ecològiques, socials i econòmiques que interactuen en una regió per tractar-les de forma integrada. És un procés permanent d'avaluació, que permet anar ajustant les accions segons l'impacte i l'eficàcia que se'n desprenguin, sempre intentant preservar la integritat dels ecosistemes, els paisatges i la geomorfologia costanera.

